

FYSIS a filosofická „fysika“

Bude asi opravdu zapotřebí obnovit některé filosofické disciplíny, které už vymizely, zapomnělo se na ně a na jejichž místo nastoupily pod stejným pojmenováním disciplíny docela jiné, nefilosofické, od filosofie se distancující a od ní oddělené (totiž „vědecké“). A to ovšem vůbec neznamená, že bychom se měli k těm starým ve všech detailech prostě vrátet, nýbrž že je musíme rekonstituovat nebo spíše nově konstituovat. Tak např. bude třeba znovu vzbudit smysl a porozumění pro filosofickou „fysiku“ (a budeme to nadále psát se -s- uprostřed, aby bylo hned na první pohled patrné, že nejde o fyziku v dnešním pojetí). Taková „fysika“ se bude zabývat povahou a vlastnostmi těch jsoucen v nejširším rozsahu, která jinak budeme označovat jako „pravá jsoucná“ a která vznikají „zrodem“, zanikají „smrtí“ a mají událostný charakter, tj. proměňují se ve své průběhu, ohraničeném vznikem a zánikem, takovým způsobem, že přitom zůstává zachována jejich sjednocenost, integrita, událostná „identita“. Jistě je zřejmé, že jednou, ale asi největší složkou této filosofické fysiky bude filosofická biologie, neboť pravá jsoucná je třeba chápat v první řadě jako živé bytosti. U toho však nelze zůstat, jak ostatně tušili nebo nabrchovali již někteří jiní autoři např. na počátku století William Stern, který chtěl i atomy chápat jako „osoby“ (Person), nebo mnohem později Teilhard de Chardin, který zase užíval termínu „přirozená jednotka“ (unité naturelle), a také ji chápal jako zahrnující např. atomy (jimž říkal předživé, prévivants). Já jsem se po mnohé roky uchýlval k termínu „subjekt“, již od disertační práce přes článek do Vesmíru (polemika se Zemanem) a pak dál. Je to trochu problém, neboť tu bude stále intervenovat psychologizující interpretace, ztotožňující subjektivitu (subjektivitu) se subjektivitou. Ale tomu lze konec konců bránit vždy novým připomínáním rozdílu mezi obojím. (Ostatně jsou tu i další problémy – např. pojetí subjektu jako „konkrétní“, tj. srostlice subjektivní a objektivní stránky, přičemž subjektivní stránka je zároveň chápána jako ryze non-objektivní.)

(Písek, 001210-1.)